

BUDA-PESTA

18 Jan. st. v.
30 Jan. st. n.

Va eși duminică.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 3.

ANULU XII.

1876.

Pretiułu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

GETI'A SI SAMOGITI'A.

Traianu, invingându pe daci, a cuprinsu tiér'a loru, Daci'a, si unii din daci s'au supusu si-au asteptatu jugulu romanu, altii au esitu din tiéra. Acest'a e unu adevéru istoricu, ce lu-documentéza si icón'a a 320 din Column'a Traiana, unde se vedu dacii, cà pléca cu muierile, pruncii si vitele, in urmare pléca poporu cu cugetulu de a se asiediá in alte parti.

Calea celoru esiti din Daci'a a pututu fi numai spre nordu, adeca média-nópte, pentru cà romanii domnindu in Mesi'a (Serbi'a si Bulgari'a de adi) din drépt'a Dunarii s'au purtatu resboiele spre Carpati, si mai in colo, — in urmare dacii nu au pututu emigrá spre médiadi in fati'a romaniloru, si nu au pututu emigrá spre apusu, pentru cà aci intre Tis'a si Dunare erau Iasygii metanaste, inimicii loru, éra mai in colo veniá Panoni'a si Noriculu, unde asemenea domniau romanii.

Deci dacii (intielegându tóte popórele din Daci'a) a trebuitu sè emigreze spre nordu, si anume, in Sarmati'a européna (Prusi'a, Poloni'a si o parte a Rusiei) mai alesu pentru cà sarmatii erau confederati Daciei in contra lui Traianu.

De interesu istoricu e pentru noi, de a li cautá urm'a, pe unde s'au asiediatu? Interesulu acest'a se póte referá mai multu la limb'a si datinele loru, pentru cà prin cei remasi in

Dacia, aceste au pututu influintiá si a supra limbei si datineloru nóstre.

Din acestu motivu, in articuli mei: Dacia, Davia si Dacia din numerii 5 si 6 a „Familiei“ din an. 1872 am cautatu urm'a daciloru. De astadata incercu de a cautá urm'a getiloru.

Herodotu, carele s'a nascutu in an. 484 ant. Cristosu in cartea IV-a 93—96 pomenesce de geti (getae) in drépt'a Dunarii, (prin Bulgaria de josu si Dobrugia) si dice cà getii sunt de natiune tracica, ce e cunoscuta de elementu elinu.

Strabo, carele a traitu sub imperatii romani Augustu si Tiberiu, ceva m i nainte, ceva dupa Cristosu, in cartea IV c. III 2 dice cà Getii locuiescu de amendóue partile a Dunarii, si in c. III 12 dice cà Getii erau cei intorsi catra Pontu (Marea négra) si spre resaritu, éra dacii spre Germani'a si funtile Dunarii. Ovidiu Naso in cartile III si V a Tristelor, in mai multe locuri vorbesce despre Geti, si i putemu pune pe acolo, pe unde i-a afluatu Strabo.

Geografulu Ptolomeiu pe la 138—180 d. Cr. adeca sub Antoninu Piu si Marcu Aurelu numera peste 15 popóre in Dacia, si intre aceste nu pomenesce de Geti. Dar pe atunci, cei remasi in Dacia trebuia sè mai fia traitu pe unde adi e Romania mare. Caus'a nepomenirii

de Geti pôte fi aceea, cà romanii inca înainte de cucerire, pe Daci si Geti i tieneau de unu poporu, si de regula vorbiau numai de daci.

Vine intrebarea dura: Cà in catrau au emigratu getii, si unde s'au asediatu?

Ei locuindu intra Carpati si Tyras (Danaster si Nistru) s'au dusu dreptu in susu spre nordu si s'au asediatu in Sarmati'a européna, unde mai tardiu s'a formatu tiér'a Litvania (Lithauen), care odata a avutu 4800 de mile cuadrate.

Litvania de adi e cu multu mai mica, si e intre Prusia, Curland si Volymia in Rusia, si Litvania se imparte in provincie:

1) *Litvania* propria, séu *Litva*. cu limb'a litvanica (litanica) numita si lettica si baltica, cea mai aprópe de limb'a slavéna, vorbita de 710,900 de locuitori.

2) *Samogitia*. e partea cea mai de susu si de langa marea resariténa a Litvaniei. Poporulu ei se numesce Samogitii, rusesce Samogitjanin, si Samaitii, si locuiesce in *Samogitia vechia* care la an. 1795 s'a anesatu Rusiei. Samogitii numera 308,680 de suflete, si de ei se tienu si locuitorii din cercurile Mariampol, Calvaria, Sciny cu 183,000 de suflete. Samogitii au pastratu dialectulu poporalu litvanicu, mai curatu.*)

3) Litvania rusésca.

Deci dara din Romania spre nordu, acolo susu langa Marea resariténa, se afla litvanii, a caroru limb'a e cea mai aprópe, de limba slavéna, si in Litvania se afla Samogitii unu poporu peste 400,000 de locuitori, in Samogitia vechia, si ei sunt mai curati in limbagiulu lor — decâtu litvanii.

In cuventulu Samogitia, in cele trei silabe din urma cu reafllu getia de la Dunare si Marea négra.

Samos grecesce insémna naltime, dupa Strabo (Anhöhe) adeca naltime de délu, tiéra de susu. Samos, si in compositiune Samothrace (adi Samodrachi) a fostu o insula aprópe de tiermulu Thraciei. (Homeru Iliad. XXIV. 78. 753).

Fiindu cà Getia de la Dunare a fostu la campia, si pentru geti o tiéra de siesu, si fiindu cà getii s'au dusu susu spre nordu, tiér'a unde s'au asediatu au numit'o tiéra de susu, adeca Samogitia.**)

*) Samogitia la polci se numesce si *Smudz* la nemti Schmudien.

**) Samo este si slavenesce, si insémna singuru (selbst), dar acestu cuventu nu pôte fi in compositiune cu unu nume de tiéra.

Acésta combinare o ajuta multu si aceea impregiurare, cà prin Litvania si Samogitia curge unu riu, ce in vechime s'a numitu Chesinus, si adi se chiama Duna, adeca numele riului Dunarii, langa care au locuitu Getii in Daci'a, se afla si in Samogiti'a, si curge éra intr'o Mare, in Marea svevica. Si e lucru constatatu, cà popórelc emigratóre ducu numiri din tiér'a parasita, in tiér'a ocupata.

Deci, afara de datele cà locuitorii Daciei au emigratu spre nordu, de impregiurarea batatóre la ochi, cà Samogitii forméza o insula de poporu intre celelalte, de cuvintele Samogitia si Duna, indrumezu la studiulu dlui B. P. Hasdeu „Cine au fostu Dacii?“ tiparitu in „Familia“ din 1868 paginile 479, 491, 503, 515, unde se dovedesce legatur'a limbistica, religunara si de datine intre daci si litvani, si eu credu, cà caletorindu unu Romanu, provediutu cu sciintiele trebuincióse, in Litvania, si anume in Samogiti'a, va puté face descoperiri interesante in interesulu Romaniloru.

At. M. Marienescu.

ACORDURI SELBATICE.

— Dupa M Berend. —

I.

Povestea cea vechia,
Cu diei farmecati,
Copila, tu o cunosci.
Ei diu'a si nóptca
Petrecu pe pamentu,
Cá cei muritori —
Dar vine o óra
Candu potu sè rentórne
La loculu eternu,
De unde-au venitu —
Fia in ceriu,
Fia in iadu.

Si eu, copila,
Me tienu de diei
Acesti farmecati.
S'apropia ór'a
Candu trebe sè plecu . . .

Ah! vina cu mine,
Sè nu-ti fia frica;
Cà-ci scii tu bine
De candu ne cunóscemu
Eu iadulu l'am parasitu
Si-acum paradisulu
De nou l'am aflatu.

Ah! vina cu mine,
Cà-ci aprigulu murgu
Cu sine ne duce
In susu prin vezduhu
Cu sborulu cá gândulu —

De multu totu ascépta
Si bate copit'a
Si scutura cóm'a,
De multu totu renchéza
Spre vecinice diori —
Celu murgu aripatu.

Ah! vina cu mine
Si ti-voiu arată
Lumi multe de stele
Ce 'n veci totu plutescu
Si 'n veci se 'nvêrtescu, —
De cari invetiatiulu
Idea nu are,
Ci numai poetulu
Le vede in visu.

Ah! vina cu mine
Si ti-voiu arată
Pe toti Dumnedicii,
Acei, cari traieseu
Si cari au muritu,
Olimpulu intregu
Vei vedé adunatu —
Si Joe ti-va face
Din ochiulu eternu,
Apolu va sè ti-cante
Pe lira de auru,
Si Hebe ti-va dá
Nectaru si-ambrosia.

Ah! vina cu mine
Sè-lu vedi si pe Elu,
Pe Dieulu puternicu,
Ce 'nvinse pe toti ceialalti:
Doi sori i sunt ochii,
Si ceriulu e hain'a,
Si fulgerulu spat'a,
Si-o lacrima anim'a —
Pe noulu Iehova!

Ah! vina cu mine,
De graba te 'ncege,
Nu potu sè 'ntârdiu —
Ce dulce, ce dumnediescu
Va fi mie Ceriulu
De mana c'unu *angeru*;
Si tu cum vei merge
De mana c'unu *diu*!

Elia Traila. *)

INTEMEIATORII ROMANIEL.

— Schitie istorice. —

Pe candu din sinulu Carpatiloru, fontan'a nesecata si depositoryulu sacru alu elementului romanu in orientu, erá sè crésca germenii noii a supra campieloru strivite de órdele barbare; cu alte cuvinte: pe candu erá sè se reorganizeze Romani'a si Moldov'a, pe ruinele pacinatiloru si cumeniloru, s'au ivitu érasii orcane nóue pe orisonu, cari amenintiau cu cutropire

nu numai surculii emanati, ci erá aprópe sè se sgudue din temelía chiar si vétr'a strabuna, Dacia, ma erá in periclu totu crestinismulu, civilisatiunea, Europ'a centrala; de nu cumva Provedinti'a divina ar fi radiecatu din candu in candu genii mari, si bracie puternice, cari intimpinandu cu barbatia fur'a osmaniloru, si a mongolo-tatariloru, pusera stavila inundáriloru barbare.

Marirea acést'a este a poporului romanu, cá pe cei mai multi barbati resboinici si genii ocroitóri sè-i numere in contingentulu seu; pe unii dintre acestia, *lari nationali*, o sè-i punemu de asta-data la vederea publica.

Inse cá sè-i putemu admirá, mai nainte trebue sè cunóscemu pe dusmanii loru infricosiati, de si numai in trasuri mai de frunte.

Turcii Strabunii turcomaniloru se deriva din muntii adunci Altai si Tang-nu. Chinezii i-au numitu cani si barbari (Ti hiong), de la datinile loru crude nomadice.

Deja cá copii de róndu se deprindeau ei in arme si venatu. Calariau pe berbeci, si cu sageti merunte loviau paseri si chitiorani. Cá juni venau iepuri si vulpi; cá barbati se imbracau in arme precum: sagéta, lance si sabia si asiá se repedieau calari a supra inamicului; candu erá lupt'a mai agera, faciaiu fuga, pentru cá a fugi la ei nu erá rusine, si apoi renturnandu-se luptau si mai voinicesce. Cá atari ni se infatisia inca cu 12 secle n. d. Chr. navalindu adese in Chin'a média-noptiéna.

Mai tardiu resfirati pe langa laculu Baicalu cadiura préda unei invasiuni straine; incátu din tóta sementi'a loru n'a mai remasu de cátu unu pruncu ciungaritu la mani si la picíore. Acest'a, nutritu prin o lupóica, a avutu diece copii, cari s'au insuratu cu femeii rapite si asiá inmultindu-se se 'ntinsera intre muntii altaici sub nume de *turci* (barbari, selbateci.)

Turcii acum érasii ni sunt necunoscuti pana in seclulu 6 d. Chr., pe candu venindu in atingere cu Persia, Arabia si Bizantiulu, din candu in candu se desvelescu mai infricosiati, acusi sub nume de „oguzi“ acusi „seldschuci“ ori „osmani.“

In seclulu 10 (960) Cara-chanulu Saluru primindu islamulu (religiunea lui Mohamedu), poporulu seu l'a supranumitu turcomanu turcu-iman credintiosu). D'aice datéza constituirea loru formala in statu (precum si a unguriloru la bizantini numiti asemene turci, constituiti totu cam atunci in Dacia si Pannonia.)

Acum turcomanii se fecera simbriasi bi-

*) Unu nou colaboratoru alu nostru. Red.

zantiniloru si pretoriani califloru arabici (că si ôre-candu germanii la Romanii vechi), că apoi cunoscându-le mai d'apropo slabitiunea, pe arabi sè-i nimicèscă in Asia, éra pe bizantini sè-i stérgea din Europa.

In seclulu XI cuprindiendu turcii fanatici Palestina de la arabii umani, acum prin comerciulu indelungatu cu crestinii, peste Europa s'a latitu unu vuctu nou de durere si resbuua pentru profanarea mormentului santu prin pagani.

Doi secli intregi (1096—1291) imperatii crestini si popórele mai culte a Europei: italieni, (Venetia, Genua) franci, germani, britani se scalda in sange, si sangele érá a paganului de turcu, si turculu totusi n'a peritu, ci se fece inca si mai infricosiatu crestinatătii si asié si civilisatiunii.

Ce privire infricosiata in cartea popóreloru! Dincóce de Dardanele ziduri cutropite, turnuri gelóse, unu imperiu mare crestinescu batutu din afara de vigelie, si din laintru sfasiatu prin secaturi politice si religionarie, de asié dincóce Constantinopolulu molipsitu, capital'a orientului lumci, (lumea de ôre candu: Europa, Asia si Africa); căti-va pasi, si dincolo Brus'a cu barbarii infricosiati redicati pe ruinele si cadavrele milióneloru, pe ruinele arabiloru si a bizantiniloru, ziduri si cetăti inca rosii de sange si negre de focu, córne de cai, códe de lupi, cu semilun'a infruntandu crucea urgisita in Orientu.

Urgi'a inse n'a fostu deplina, desastrulu érá sè strabata si in tiermuri Europei.

Dupa ce Osmanu *) (Otomanu sfarma-osu) s'a latitu in Asia mica, si fiulu acestuia Orcanu s'a incuibatu in Brus'a metropolea Bizantieii, si dupa ce la an. 1333 a caditu si Nicea, actiunea armeloru a trecut peste tiermuri in Europa, si dupa lupte grele de unu seclu si jumetate *peninsul'a Haemului*, cu alte cuvinte: regatulu federatu romanu-bulgaru intre Dunare si Haemu, statulu Serbiei voinice, de la Dunare pana la Dirachiu (Durazzo) langa Adriatica, si in urma imperiulu bizantinu cu Constantinopolea, caditura in ruine (1453); si pe turmulu falnicu alu S. Sofie s'a innaltiatu semilun'a.

Trei popóre mandre: *Romanii. elini si slavii* s'au ingropatu sub ruinele loru, de sub care adi desvelite apar palide că monumentele desgropate dupa milenarie.

*) Fiulu lui Osmanu (Otmanu) intemeiatoriulu turciloru.

Mormentatorii infricosiati au fostu: Amuratu I, Bajazetu I si Muhamedu II.

Incuibandu-se paganii in tiermuri Traciei, de locu si-au intinsu gróz'a si dincóce de Dunare, seclii indelungati a cursu sangele paraie, ripele Dunarei, sinulu si ambele póle ale Carpatiloru aru scí spune mai bine desastrulu ce au adusu paganii de turci a supra nóstra; noi inse ne vomu marginí, dupa cum am disu, a produce din dramele secularie numai unele scene.

Stingându-se séu mai bine disparendu si cele din urma ôrde barbare a pacinacitiloru si a cumaniloru din Dacia de josu, Romanii, dupa natur'a lucrului resuffandu mai usioru, au inceputu a desvoltá viétia mai libera in tóta intinderea *pamentului patriei romane*; — cu alte cuvinte au inceputu a se organisá in *statuti autonome*, ca si ôre candu dupa perirea avariloru; si *d'alice datéza inceputulu Moldo-Romaniei*.

(Va urmá.)

I. S. Selagianu. *)

Donizetti si music'a nóstra nationala.

Characterulu unei natiuni se póte cunósce nu numai din faptele si inclinatiunile ei; ucel'a se reflectéza si prin poesi'a sa poporala, si deosebitu in music'a sa nationala.

Nu trebuie, decātu sè aruncàmú o privire scurta in giuru de noi, si ne vomu convinge indata despre adeverulu acestei asertiunii.

Unu poporu are o musica viala, altulu trista; unulu canta plangându, altulu se veselesce cantandu. Câte unulu nu cunósce decātu sunete bizare, estravagante si selbatice: ér altulu te incânta cu dulcétii'a melodíiloru sale, si l'ai totu ascultá, uitandu ori ce dureri si suferintie. Unulu e iute, resfetiatu si frivolu; altulu móle, blandu si modestu. Si asiá mai de parte, fia-care are caracteristic'a sa speciala, timbrulu seu nationalu. Fia-care melodía ni indica indata characterulu respectivulu poporu, are o canta.

E bine, déca cu tóte aceste music'a se póte numí o limba universală, — melodíile speciale ale diferiteloru popóre cu totu dreptulu sunt niste dialecte ale acelei limbi.

In timpulu din urma s'a gasitu unu omu, Richardu Wagner, care si-a propusu a intruní si aceste dialecte, că music'a sè devina o per-

*) Fostu professoru de istoria la gimnasiulu din Beiusiu, care a scrisu „Geografi'a Ungariei“ — antâiu aprobata, apoi oprita de ministeriu. Red.

fecta limba universală. Acestu barbatu a întemeiatu o nouă școală musicală, numită „musică a viitorului“, elu a început o direcțiune mai realistă, ceea ce se poate numi „musică dramatică.“

Nu este scopul acestor sîre a desbăte, decă această tendință e justă, și decă n'ar fi multu mai bine a lasă, că musică a fiecărei națiuni să-și desvîlțeze în direcțiunea sa particulară

Dar avem noi o musică națională?

Celu ce a petrecutu numai cîte-va ore în mijlocul Romanilor, și a asistat la petrecerile și lucrurile poporului romanu: a avut ocaziune deplină a se convinge, că și noi avem o musică națională, și încă una frumoasă, dulce și incantătoare.

Poporul nostru este unul din popoarele

Donizetti.

națională, și astfel să formeze totu atâtea acorduri variate în marea lume a muzicii universale?!

Înse în acestu procesu de desvîlțare musică a noastră națională nici n'a fostu încă întrebata. Ea este încă și acuma desconsiderată, necunoscută și ascunsă.

cele mai iubitoare de cantece. În bucurii, și în veselii, — la petreceri și la lucru, — la nunta și la îngropățiune, elu și-exprimă simțimintele animei în limbă armonioasă.

Însuși elu ni spune această prin următoarele versuri pline de frumuseți poetice:

Bate vîntu de primă-văra,

Eu cantu doina pe afara;
De me'ngânu cu florile
Si priveghiatorile.
Vine érn'a viscolósa,
Eu cantu doina 'nchisu in casa;
De-mi mai mangaiu dilele,
Dilele si noptile.
Frundi'a 'n codru câtu invia,
Doina cantu de voinicia;
Cade frundi'a josu in vale,
Eu cantu doin'a cea de jale:
Doina dieu, doina suspinu,
Totu cu doina me mai tinu;
Doina cantu, doina sioptescu,
Totu cu doina vietuescu!

Avemu dar si noi o musica nationala, inse numai poporala. Posedemu diamantulu, inse acel'a inca nu este poleitu de felu.

Compositorii musicali ni lipsescu cu desvêrsire, ér acei putini diletanti, cari s'au incercatu pan'acuma a compune câte o melodía, n'au luat de basa music'a poporala, ei au produsu niste lucrâri lipsite de ori ce caracteru nationalu.

Spre a ne convinge despre acést'a, nu trebue decâtu sè ascultâmu compositiunile ce ni sosescu de la Bucuresci. Nici un'a n'are nimicu comunu cu idiom'a romanésca. La audiulu fia-careia ti-vine sè joci unu — valsu.

O critica mai buna a supra acestoru piese bastarde, nici nu se pote faee, decâtu ceea ce s'a intemplatu dilele trecute in o societate. O domnisióra romana, voindu a face o placere óspetiloru romani, s'a pusu la pianu si a cantatu câte-va compositiuni romanesci de la Bucuresci. Acele fure intimpinate cu aplauzele obligate. Candu apoi si aceste incetara, unu domnu se apropià de domnisióra si i dîse: „Aceste inca au fostu fôrte frumóse; dar acuma ne rogâmu sè ni canti ceva si romanesc!“ Unu hohotu generalu urmà acestoru cuvinte, dupa cari domnulu acel'a, la observatiunea, cà si aceste au fostu romanesci, respunse cu năivitate, cà: „N'am sciutu!“

Asiá este. Nu s'a gasitu inca la noi nime-ne, care — studiandu music'a nóstra poporala — s'ar fi nisuitu a creá music'a nóstra nationala artificiósa. Si pana candu nu se va gasi unulu, care sè purcéda astu-felu, nici nu vomu avé o musica, pe care s'o putem presintá lumei civilizate cá a nóstra propria.

Alte natiuni, mai norocóse decâtu noi in tóta privinti'a, au avutu astu-felu de barbati, cari cu geniulu loru cultivarea music'a poporala si pe basele ei creara cea artificiósa.

Intre tóte natiunile, dóra cea italiana a avutu mai multi fii cu acésta missiune. In tim-

pulu din urma deosebitu au escellatu patru compositorii musicali italiani: Donizetti, Bellini, Rossini si Verdi. Intre acestia, de si nu celu mai escelinte si mai genialu: dar celu putinu celu de unu timbru mai nationalu a fostu Donizetti. Intre toti compositorii dinsulu e celu mai puru italianu, — mai exclusivu nationalu.

Pana candu Rossini esceléza intre socii sei prin lucrarea perfecta a tuturoru particeloloru si prin intrebuintiarea mijlóceloru ce producu unu efectu esternu; pana candu Bellini, autorulu opereloru „Norm'a“, „Sonambul'a“ etc., adera la modelurile classice; pana candu Verdi s'a apropiatu de Wagner: Donizetti, din inceputu si pana 'n fine, a remasu totu nationalu si n'a uitatu nici odata principal'a caracteristica a musiciei italiene: melodía curata.

Donizetti fu nascutu in 25 septemvre 1797 in orasiulu Bergamo, si muri totu acolo in 8 aprile 1848. Nu vomu schitiá mai pe largu biografi'a lui, ei vomu insemná numai atât'a, cà elu a scrisu la vr'o 70 de opere, dintre cari „Luci'a de Lammermoor“, — „Belisar“, — „Lucretia Borgia“, — „Linda de Chamounix“, — „Beatur'a vrajitóre“, — „Don Pasquale“, — „Fiic'a regimentului“ etc. Sunt fôrte cunoscutu si in teatrele de pe la noi.

Obositu de atât'a lucrare, si frantu in spiritu de activitatea sa pré incordata, in urma elu devini nesimtitoriu de totu; si pe candu publiculu aplaudá compositiunile lui cu atât'a frenesia: elu nu intielegea acelu entusiasmu, traiá cu nepasare, erá unu mortu viu, pana ce in urma mórtea se îndurà si de elu.

Marcu Emilianu.

Frundie de inmortale.

Cu unu sotiu pretensivu este fôrte greu a traí in relatiune buna. Pretensiosii de regula sunt intipuitori, invidiosi si suspicionatori, si totu-de-una i turmenta acelu simtiementu neliniscitu, cà nu sunt tratati cu destula stima si recunoscintia.

O buna carte si o buna femeia sunt comóre fôrte scumpe pentru aceia, cari sunt in stare a le pretiuí. Dar sunt ómeni, cari judeca pe amendóue de dupa frumseti'a coperitóriici.

Curiósa creatura e omulu! Déca elu ofenséza pe cine-va, nu vré sè recunósca gresiél'a sa; inse déca dinsulu este ofensatu, nici odata nu uita.

RANELE NATIONII.

— Romanu, de JOSIFU VULCANU. —
(Urmare.)

Cu tóte aceste inse fric'a loru nu deveni o des-
peratiune. Ma aceea nici nu durà unu timpu mai in-
delungatu. De si in minoritate, ei prinsera a sperá si a
crede, cà dóra totusi voru fi in stare a nimici hotari-
rea conferintiei Romaniloru.

Si acésta credintia a loru se intemeiá pe dóue
cauze de mare insemnatare.

Antâiu, ei si-adusera a minte, cà comitele su-
premu de asta-data e unguru, — si astfelu dinsulu
va avé unu indemn duplu spre a li dá ajutoriu.

A dóua, ceea ce este si mai importantu, dinsii
scieau pré bine, cà in inteliginti'a romana nu mai
domnesce contielegerea de mai nainte, cà zelulu natio-
nalu numai pe putini i mai insufletiesce si cà corrup-
tiunea a luat dimensiuni mari si intre acestia.

Inse ei mai aveau si altu spriginu. Acest'a erá
fostulu deputatu romanu, carele inca avea prin cercu
o inriurire mare, mai alesu pentru motivulu, cà erá
ruditu cu multe familii cari se bucurau de popo-
laritate.

Dinsulu la denumirea sa si-a datu cuventulu de
onóre, cà va spriginí pe candidatulu guvernamentalu.
Asiá dara de la elu inca se putea asteptá multu.

Va sè dica, minoritatea unгурésca avea multe
prospecte bune. Totusi, ei nici a visá nu cutediara,
cà in acstu cercu sè se póta alege unu neromanu. Ei,
de si scieau pe Romani demoralisati, totusi nu-i cre-
dea asiá de stricati, cà sè fia capabili a se dejosí pana
a-si vinde celu mai sacru interessu nationalu.

Aspiratiunea loru suprema erá numai, d'a lu-
crá din tóte puterile, cà Albinescu sè repasiésca, si-
apoi in loculu lui sè se candideze altu Romanu, cu
simtieminte mai unгурesci, nu unu „daco-romanistu“
ca elu.

Atât'a credeau ei cu putintia, si nimicu mai
multu!

Cumpenindu tóte aceste bine, ei nu tândalira
atât'a cá Romanii, ci iute se apucara de lucru. Aler-
gara numai decátu in capital'a comitatului, si acolo
tînura o conferintia, la care luá parte si fostulu de-
putatu romanu.

Hotaririle conferintiei au remasu secrete, cà-ci
acele nu s'au bucinatu, cà si ale Romaniloru. Deci nu
le puturamu aflá nici noi. Prin urmare vomu insemná
numai cele ce s'au intemplatu dupa acésta conferintia.

A trei'a di dupa aceste, dómn'a Albinescu primí
o epistola interessanta. Acea viniá de la soc'fa comi-
telui supremu, si suná astu-felu:

„Onorabila Dómná,

„Scii pré bine, ce pagube mari s'au facutu unei
parti din locuitorii comitatului nostru prin versarea
apeloru in tómn'a trecuta!

„Este unu tablou grozavu a vedé aceste sate,
prepadite, si pe locuitorii loru, cari petrecura érn'a
in mijloculu unei miserii cumplete.

„Acésta vedere a storsu compatimirea tuturoru
ómeniloru de anima.

„S'au si facutu contribuiiri si feliurite colecte
pentru alinarea suferintiei loru. Dar nu-su de ajunsu.
Miser'a totu mai duréza inca.

„Onorabila dómná! Noi, femeile, nu putemu sè
nu audímu strigatele acestoru nenorociti; nu putemu
sè nu vinímu si noi intru ajutoriulu loru.

„Petrunse de simtiementulu caritátii, la initia-
tiv'a mea, mai multe dame respectabile au infintiatu
unu comitetu, care voiesce sè arangeze unu bazaru in
folosulu nenorocitoru pagubasi.

„Mi-ieu voia a te rogá dara, cà pe una dintre
cele mai distinte dame ale comitatului nostru, sè bi-
nevoiesci si dta — dimpreuna cu pré amabil'a-ti fiica
— a luá parte la acestu bazaru.

„Cerendu unu respunsu favorabilu, si sperandu
cà cunoscut'a bunetate a animei dtale nu va refusá
concursulu seu, ve multiamescu inca de acuma pentru
nobilulu spriginu la realisarea acestei idei.

„A dtale

Emilia contesa de Szunyogváry.“

Dómn'a Albinescu cetí cu suprindece aceste síre,
si nu atâtu pentru cuventulu cà nu avea cunoscenti'a
contesei, ci mai alesu pentru motivulu cà aceea —
precum dins'a erá informata — avea niste simtieminte
aristocratice fórte ingamfate, si mai vèrtosu pentru
cà ea uríá pe Romani.

— Óre ce póte sè fia caus'a, cà de asta-data ea
uita tóte aceste, si se adresséza catra soc'fa unui de-
mocratu, carele mai este si Romanu? — éta prim'a
intrebare, ce si-o puse dómn'a Albinescu dupa cetirea
epistolei.

Inse nu putea sè-si afle respunsulu potrivitu,
cà-ci ori câtu se nisuiá sè atribue contesei numai mo-
tivulu de caritate, ea totusi credea, cà acésta este nu-
mai unu pretestu, si cà de siguru de totu altu ceva a
indemnatu-o a-i scrie acésta epistola.

Femeia cu minte ce erá, ea gândi numai decátu
la politica. Si-aduse a minte, cà barbatulu ei e can-
didatu de deputatu, — si prin urmare soc'fa comite-
lui supremu vine inca de acuma a-i aduce tributulu
recunoscentiei sale.

Ast'a erá parerea ei.

Inse nu spuse acést'a si ficei sale, care se bu-
curá tare, cà va avé ocaziune sè figureze si dins'a intre
damele de frunte ale comitatului, unde va avé unu
rolu frumosu, de siguru va escelá, si astfelu va câs-
tigá si mai multu amorulu lui Stefanu.

Acésta erá culmea aspiratiuniloru sale.

Ea numai decátu incepú a si face o multíme de
planuri, cà ce va face ea in acelu bazaru, cum se va
purta, cum va puté sè produca mai mare bucuria mi-
relui seu. Si candu cugetá la reesitulu splendidu alu
planuriloru sale, se simtiea fórte fericita.

Sarutá de nenumerate ori man'a iubitei sale ma-
me si o rugá, cà nu cumva sè refuze participarea
ceruta.

— Nici unu momentu nu m'am ganditu la asiá
ceva, fiic'a mea, — respunse mam'a-sa.

— Asiá dara vomu luá parte in bazaru?

— De siguru, fiic'a mea. Trebuie sè ajutorámu si
noi pe bietii setosi de fericire.

— Asiá e, mama dulce, — respunse Aurora, dar
ea cugetá la Stefanu.

— Apoi si etichet'a ne deobléga. Contess'a ne-a
rugatu, si noi nu putemu sè-i refusámu cererea.

— Nu, nu! — aprobá si Aurora cu unu surisu
dragalasiu, mai sarutandu de câte-va ori man'a ma-
mei sale.

Si dupa aceste amendóue se si apucara a face
pregatiri si planuri pentru acele dile in adeveru inte-
ressante.

Dómn'a Albinescu, care la inceputu primí cu

unu felu de nepasare invitarea gentila a contesei, dupa ce vediu bucuria mare a ficei sale, se însufletii si ea.

La ast'a inse contribuî si instinctulu ei propriu. Ea inca erá femeia, si fiindu cá secsulu frumosu — fia disu cu permissiune — are multa inclinatiune spre vanitate, dins'a inca incepù a se bucurá, cá i se va dá ocasiune sè póta figurá între damele aristocratiei din comitatu, si cá va puté introduce si pe fiic'a sa in acelu cercu.

Stapanulu casei tocmai nu se aflá a casa, si astu-felu soci'a lui nu-i putù impartesi indata epistol'a contesei, de si dins'a doria sè faca acést'a câtu mai curendu, cá sè audia si parerea lui a supra motivulu, care a indemnatu pe contess'a a-i tramite acést'a invitatiune.

Inse de catra séra se rentórse si elu, si abiá se cobori din trasura, dómn'a i puse in vederea lui epistol'a de multe ori amintita.

Albinescu o ceti, si la momentu fu cuprinsu de unu simtiementu de neplacere. In locu de a se bucurá, elu se superá, cáci printr'ins'a nu vedea innaltierea familiei sale, ci umilirea ei.

Dinsulu n'a facutu inca nici o visita comitelui supremu, pentru cá a asteptatu, cá acést'a — cá omu strainu in comitatu — sè-i faca elu prim'a visita, cum a facutu si altoru familii mai de frunte, candu s'a mutat in acestu comitatu; inse comitele supremu pan'acuma l'a desconsideratu, si nu l'a gasitu vrednicu de acést'a distingere.

Ofensatu prin acést'a despretiure, Albinescu erá decisu a sustiné demnitatea sa, a raspunde cu ambi-tiunea unui omu neatcatoriu la vanitatea comitelui supremu, si a nu calcá nici odata pragulu usiei sale.

Inse éta, acést'a hotarire a lui fu nimicita prin epistol'a comitesei, care chiamá pe soci'a si fiic'a lui a luá parte la bazarulu ce se va arangiá in folosulu pagubitorilor din comitatu!

Acést'a invitatiune nu se putea refusá. Soci'a si fiic'a lui trebuiau sè se infatisieze la comites'a. Inse nici ele n'au fostu la dins'a nici odata. Deci conformu etichetei, Albinescu trebuia sè le conduca acolo pentru prim'a-óra.

Va sè dica, totusi elu erá silitu a face prim'a visita, si nu comitele supremu!

Éta ceea ce lu-superá!

Inse totusi se mangaiá in câtu-va. Si a nume in urmatoriulu modu:

— Soci'a si fiic'a mea sunt invitate de catra comites'a. Asiá dara vomu face o visita numai dinsei. Ast'a nu me va umili, cá-ci fatia de femei trebuie sè fimu mai indulgenti; apoi nici soci'a si fiic'a mea nu potu avé cauza deplina la o aprehensiune, cá-ci epistol'a comitesei, — in asemene impregiurari — se póte considerá cá o visita. Si in sfrisitu tóta cestiunea acést'a nu e unu lucru privatu, familiaru; ci o cauza publica, care nu póte sè compromita nici o conditiune din trecutu, si nu face nici unu angagementu pentru viitoriu. E bine, le voiu presintá dara comitesei, ér de apartamentulu comitelui nici nu me voiu apropiá. Ast-felu apoi demnitatea mea nu va suferi nici o scadere!

Si indestulitu cu acést'a motivare, elu privi cu bucuria la fiic'a sa, care suridea cu fericire, si i dise:

— Te bucuri de acést'a invitare, fiic'a mea?

— Oh! tare, iubite tata, — raspunde Aurora.

— Si pentru ce?

— Pentru cá voiu avé si eu ocasiune sè contribuescu la alinarea suferintiei nenorocitoru.

— Este pré frumosu acestu simtiementu, — raspunde tata-seu, sarutandu-i fruntea, — pastreza-lu in tóta vietia ta!

— Fi-va iertatu dara sè ieu parte si eu la acelu bazaru? — intrebá Aurora cu fericire.

— De cumva si inbitóri'a ta mama ti-va permite, eu bucurosu ti-facu acést'a placere.

— Eu i-am si promis, — raspunde soci'a sa, sarutandu-si cu indestulire fiic'a.

— Ve multiamescu! — incheia Aurora.

— Asiá dara, — reluá éراس elu cuventulu, — ve gatari! In urmarea acestei invitatiuni câtu mai curendu trebuie sè faceti o visita comitesei.

— Candu? — intrebá Aurora cu nerabdare.

— Déca vreti, si mane putemu sè mergemu, — raspunde elu.

— Apoi bine! — esclamá Aurora, care erá gata sè plece indata, numai cá sè póta revedé câtu mai curendu pe mirele ei.

— Dar mane inca nu putemu, — reflectá dómn'a.

— Pentru ce? — o intrebá Aurora.

— Pentru cá nu vomu puté fi gata, — raspunde mama-sa.

Inse Aurora grabi a-i spune:

— Oh! eu sum gata si acuma!

— Cá mare este dorulu teu de a ajutorá pe acei nenorociti! — observá elu suridiendu! Eu n'am sciutu, cá ai o anima asiá plina de simtieminte — filantropice.

In locu de respunsu, Aurora rosi de totu.

— E bine, drag'a mea fiica, — continuá éراسi betranulu, — róga-te de mama-ta, sè se gate si dins'a, cá sè putemu merge câtu mai curendu!

Aurora aruncá spre mama-sa o privire rugatória.

— Apoi, nu-mi pasa, — dise mam'a ei, — poi-mane vomu puté plecá.

Aurora i sarutá man'a, ér mama-sa — sarutandu-i fruntea — versá dóue lacrimi de bucuria.

— Asiá dara, — incheia betranulu, — amu decisu! Poi-mane vomu plecá.

— Da, da, — aprobá Aurora.

— Acuma dara, — dise éراسi betranulu, — eu me duc in odai'a mea, sè-mi mai vediu de unele lucruri.

Si dupa aceste dinsulu esi.

Abiá petrecù elu câte-va mominte singuru in odai'a sa, candu us'a aceleia se deschise si intrá soci'a sa.

Elu si-puse lucrulu la o parte, si o intrebá suridiendu, cá cu ce i póte servi?

Ea ocupá locu si dise:

— Arone, am vinitu sè vorbescu putintelu cu tine, si a nume sè te intrebú óre-ce.

— Ce?

— Nu-ti pare tie curiósá epistol'a comitesei?

— Din ce cauza?

— Din aceea, cá ea pan'acuma nu m'a cunoscutu personalminte, si acuma totusi se adresséza catra mine.

— In ast'a eu nu vedu nimicu curiosu. Ea voiesce unu rezultatu câtu mai favorabilu pentru intre-prinderea sa; de aceea a cerutu si concursulu teu. Éta totu!

— E bine, de ce nu m'a rugatu si in alte oca-
siuni, si de ce numai acuma si-duce a minte, ca si eu
existu in lume?

Albinescu tacu.

— Vedi la asta tu nu scii raspunde, — dise ea,
— dar sciu eu, ca-ci mi-pare ca am ghicitu motivulu
adeveratu.

— Spune-mi-lu dara!

— In acele timpuri eu n'am fostu soci'a unui
candidatu de deputatu, dar acuma sum!

Albinescu fu suprinsu de acesta agerime, si me-
ditandu putintelu, dise:

— Asiá credi?

— Asiá.

— Se póte, ca ai dreptu.

— Eu credu, ca de siguru am dreptu. Numai
despre planu nu potu se sciu nimica positivu.

— Despre ce planu?

— Am constatat mai nainte, ca numai pen-
tru-ca tu esti candidatu de deputatu, suntemu chia-
mate a luá parte la bazaru. Acuma meditandu mai
departe a supra acesteí ideí, trebue se facemu aceea
conclusiune, ca comitele supremu are unu planu si
ca invitarea nostra este numai unu pretextu, d'a-ti
puté face cunoscentia si d'a-si poté esecutá pla-
nulu sen.

Albinescu sarí de pe scaunu, si alergandu la so-
ci'a sa, i dise cu focu:

— Scump'a mea sociá, ai o minte geniala. Eu
totu cu politic'a me o cupu, si éta tu m'ai intrecutu.
Eu nici n'am gânditu la astfelu de posibilitate, tu ai
si descoperit'o. In adeveru, combinatiunea ta e fórte
naturala.

— Asiá dara?

— Ide'a ta e fórte pretiósá. De siguru ca comi-
tele supremu are unu planu. Spre a-lu indepliní, elu
voiesce se vorbésca cu mine, dar fiindu ca vanitatea-i
nu-lu iérta a se coborí la mine, bazarulu acest'a i-a vi-
nitu tocmai in de-mana, sciindu ca cu voi si eu voiu
fi silitu a merge in cas'a lui.

— Asiá, asiá.

— Inse ce planu are dinsulu? Éta cestiunea cea
mare!

— Ast'a nu o sciu nici eu.

— E bine, nu-mi pasa! Aiba ori ce planu, de
asta-data se va pacali, ca-ci nu-lu va poté realizá.

— Cine scie!

— Nu, nu! Elu gândesce, ca va avé oca-
siune, se-mi faca cunoscentia. Dar se insiéla. Déca vre acesta,
vina dinsulu la mine, ca-ci eu nu voiu merge se cu-
menecescu pe nimene.

— Asiá dara nu vei vini cu noi?

— Ba merge. Ve voiu conduce in apartamen-
tulu comitesei; dar in locuinti'a lui nu voiu intrá.

— Si déca totusi ai conveni cu elu?

— I-asiu spune apriatu, ca nu la elu am vinitu.
Si déca ar incepe a-si desvoltá planulu seu, l'asiu as-
cultá, — inse — ti-juru pe fericirea nostra! — ca
n'asiu acceptá nimica, ce ar fi spre pagub'a si rusinea
natiunii nostre.

Soci'a lui se scolá, si lu-sarutandu-lu ferbinte,
i dise:

— Oh! déca toti Romanii aru avé unu carac-
teru neclatitu ca tine, natiunea nostra ar inaintá cu
pasi grabnici, ca-ci n'ar fi silita se indure atâte loviri,
despoiári si vendiári, câte i se facu in tóte dílele.

— Ti-multiamescu, draga, pentru acesta recu-
noscentia. In adeveru, e mare numerulu ticalosiloru la
noi; inse ori câtu de putini se fia cei de omenia, eu
totusi voiu face parte din ei.

— Dumnedieu se-ti ajute!

Apoi ea se scolá, si inainte de a se departá,
mai dise:

— Éta totu ce am voitu se-ti dicu! Fii dar
atentu si fórte precautu, ca-ci lupii vreu se te in-
cungiure!

Voiu fi totu-de-una la postulu meu, — raspunse
barbatulu ei.

A trei'a di, dupa acesta convorbire, Albinescu
si-conduse famili'a la soci'a comitelui supremu.

Aceea li facu o primire fórte afabila, si erá plina
de complesantia.

Candu ei intrara la ea, domn'a Albinescu bagá
de séma, ca comites'a siopti ceva camerierei sale, si-
apoi aceea se departá.

Conversatiunea curse in tonu fórte amicabilu, cu
tóte aceste se putea observá, ca comites'a se aflá in
nelimisce mare, si din candu in candu se uitá la usia,
ca si candu ar astéptá pe cine-va.

Albinescu si famili'a sa tocmai voiau se se de-
parteze, candu usi'a de odata se deschise si intrá insu-
si comitele supremu.

Erá unu barbatu naltu, frumosu, si avea unu
esterioru impunetoriu, care la prim'a vedere denunciá
pe omulu lumei.

Elu se apropiá cu complesantia catra dame, si
facendu-se recomandatiunile reciproce, elu li se inchi-
ná cavaleresce si strinse man'a lui Albinescu.

— Mi-pare fórte bine, domnule, — incepu elu a
dice lui Albinescu, — ca am oca-
siune se-mi ceru scu-
sele mele, ca inca nu mi-am pututu implini datori'a
placuta d'a-ti face o visita la locuinti'a dtale.

— Nu vreu se negu, domnule comite supremu,
ca-ci sum iubitoru de sinceritate, ca mi-a parutu reu
de acesta.

— Cu atátu mai frumosu de la dta, ca totusi ai
vinitu la noi, — dise éra-
si comitele.

— Sè me ierti, domnule comite supremu, inse eu
nu meritu acesta recunoscentia. Soci'a si fic'a mea in-
vitare de domn'a comitesa, eu mi-am facutu numai da-
tori'a de barbatu, ca i le-am presintatu.

— Va se dica, nu la mine ai vinitu, — observá
comitele supremu ridenti. E bine, din acesta declara-
tiune vedu, ca esti tocmai astu-felu precum mi-te-au
descriu cunoscutii dtale: unu caracteru barbatescu,
care nici odata nu permite, ca câtu de putinu se i se stir-
bésca demnitatea. Mi-pare bine, ca intemplarea mi-a
datu oca-
siune d'a te cunósce in persóna. Te asigurú,
ca in vítoriu voiu nisui a suplini si eu ceea ce pan'
acuma inca mi-a fostu peste putintia.

— Me voiu bucurá.

— Dar fiindu ca acuma am onóre a te salutá la
soci'a mea, fi-mi va permisú se te rogu, se me onoredi
si in apartamentulu meu?

— Mi-reservu pentru alta oca-
siune acesta onóre,
ca-ci acuma nu dispunu de timpu.

— Numai pe câte-va minute!

— Pan'atunce eu voiu petrece cu damele, — ob-
servá comites'a, privindu cu unu suriosu gratiosu spre
Albinescu.

(Va^uurmá.)

S A E O N U ?

Calindarul septemanei.

Duminea lui Zahiu, Evang. Luca Cap. 16 st. 1--10.

Dumin.	18 30	S. S. Par. Atanasie si Kyril.
Luni	19 31	Cuv. Par. Eacariu Egiptianulu.
Marti	20 1	Cuv. Par. Muftimie celu mare.
Mercuri	21 2	Cuv. Par. Maximu marturisorulu.
Joi	22 3	Sf. Apost. Thimotheiu. ③
Vineri	23 4	Sf. Ierom. Climent si Sf. Mart. Agat.
Samb.	24 5	Cuv. maic'a Xenia, Romana.

Represintatiune teatrala romana.

Fagarasiu 22 jan.

Stimate domnule redactoru !

Ide'a infiintarii unui teatru nationalu, ca o mare scola practica pentru cultura poporului in genere, si pentru cultura limbei, corectiunea moravurilor, indemnarea la fapte bune, la virtute in specie, ce cu atat a energia si predilectiune o cultivati in diariulu „Familia“, si prin „Societatea pentru fondu de teatru nationalu“ prinde radacini totu din ce in ce mai adanci, ocupa terenu din ce in ce mai multu, desceptandu gustulu pentru frumosu, ce nobilitéza inim'a, desvolta simtiulu si ambitiunea nationala, prin urmare, iubirea catra limb'a materna si patria.

Dovéda in acésta privintia ni dá tinerimea nostra romana din mai multe parti, atátu in Ungaria si Banatu, câtu si in Transilvania, constituindu in mai multe locuri societati, cari nu fara succesu au datu represintatiuni teatrale, ba acele au fostu admirate chiar si de straini, cum de esemplu aceia din Lugosiu.

Urmandu pe acésta cale a culturei nationale, tinerimea nostra din Fagarasiu inca si-a incercatu puterile sale, si constituindu o asemenea societate, a datu pana adi 2 represintatiuni, dintre cari cea din urma in diu'a de St. Ioanu.

„Tribunulu“, de Ioanu Lapedatu, drama in 3 acte, din intimplările anului 1848, a reesitu peste tota asteptarea.

Publiculu romanu de aici a luat parte in numeru insemnatu, si a fostu satisfacutu peste asteptările sale.

Firesce, ca din punctu de vedere alu artii nu póte incapé critic'a la o societate, care nu se póte laudá decâtu numai cu bunavointi'a de a progressá.

Cu atátu mai vértosu trebuie sé laudámu bunavointi'a si diliginti'a ce a documentatu, si acésta fara distinctiune :

Domnisiór'a Vilma Cergedeanu, care a jucatu pe „Teresia“, o rola principala, prin pasire indresnétia si pronunciare limpede si accentuata, a seceratu multe aplause.

Domnisiór'a Netti Slesacu, care a jucatu pe aristocrat'a Maria, si-a studiatu rola atátu de bine, incátu nici nu pré avea trebuintia de suferu, a corespunsu pe deplinu, dandu in decursulu seriei de multe ori — pré potrivitu aerului vanu de aristocratu, ce uresce totu ce nu e de panz'a lui — adeverat'a espressione, pentru care aplausele nu au lipsitu.

Domnisiór'a Eugenia Codru, care a jucatu ca barbatu rola lui Vilmos, — asemenea rola principala, — prin tali'a ei cea innalta si bine crescuta, a facutu pré placuta impressiune, a sciutu adese ori sé deie espressione caracterului ungurescu de nobilu arrogantu si plinu de ura catra tieranu, pentru care fu adese ori aplaudata.

Domnisiór'a Aurelia Poparadu, jucandu ca barbatu rola lui Ferencz, asasinulu lui Teodoru (a tribunalului,) cu portu nationalu romanu, era interesanta, si a corespunsu pe deplinu.

Domnisiór'a Rosa Ratiucovi, in rolu de barbatu alu betranului „Mateiu“, atátu a sciutu de bine a se preface, in câtu multi la prim'a pasire pe scena nu au recunoscutu-o, a corespunsu deplinu rolei sale.

Domnulu Georgiu Borsia, care se vede a fi si conducatorulu acestei mici societati, a jucatu pe László — inca rola principala — cu succesu pré bunu, pasirea sigura si negenata pe scena, espressionea clara, accentuarea buna a cuvintelor, au facutu in publicu cea mai placuta impressiune, pentru care fu adese ori aplaudatu.

Domnulu Corneliu Aiseru-Savu in rola de „Tribunu“ incinsu cu tricoloru nationalu, a facutu placutu efectu, mai cu séma in momentul candu — Romanii tierani adusera inaintea lui pe „Vilmos“ ca prinsoneriu spre a-i face judecata, fu din tote partile aplaudatu.

Acestu pré frumosu succesu va servi respectivelor domnisióre si domni pentru a-si incordá puterile spirituale pe acestu terenu in viitoriu, cu atátu mai tare, cáci spriginulu publiculu romanu din locu nu va lipsi.

Dámu espressione acelei juste dorintie, ca aceste mici societati sé se asociezé tote domnisiórele si toti domni tineri din Fagarasiu, spre a constitui o societate mai considerabila, si pentru a puté represintá si piese mai mari.

Limb'a materna oprita in vietia publica oficiala sé o vorbimu mai desu si mai cu placere in vietia sociala, si vomu fi peste asteptare despugabiti !

Ioanu Romanu.

B o m b ó n e.

— La care actu militarescu ai fi doritu mai tare sé participi? — intrebá o dama de unu soldatu tineru.

— La rapirea Sabinelor, — respunse acel'a suridiendu.

*

Poetulu: Cátu mai curendu voiu avé onóre sé presintu mairiei tale pe celu mai tineru fetu alu Musei mele.

Dam'a: Ah! nici n'am sciutu, ca dta esti insuratu. Si câtu de mare e mititelulu ?

*

— Ce deosebire este intre tunulu Krupp si intre nasulu rosu ?

— Tunulu Krupp e din Essen, — éra nasulu rosu din — trinken.

*

Unu omu ingamfatu se laudá, cà din ce familia vechia e dinsulu.

Unu glumetiu lu-intrebà;

— Stramosii tei dóra au latu parte si in bata-lile cruciate?

— Ba nu, cà-ci ei au fostu — protestanti.

*

Baronulu: Ah, Johann, astadi me simtiescu fôrte prostu.

Servitoriulu: Da, da, se si vede tare pe ma-ri'a ta.

CE E NOU?

Camer'a deputatoru in septeman'a trecuta desbatù si votà modificarea legii comunale. Apoi ministri au respunsu la unele interpelatiuni.

Deputatulu Ujfalusy dilele aceste a plecatu in comitatulu Severinu, unde a fostu tramisu de guvernul in calitate de comissariu regescu.

Camer'a Romaniei si-a redeschisu siedintiele la 13/25 januarie. Ministrulu de resbelu a cerutu unu creditu extraordinariu de cinci milioane si siese sute de lei, pentru trebuintiele armatei. Éra ministrulu de finantie a presintatu unu proiectu de lege, cà banii sè tierii se faca cu portretulu Domnitoriului.

Cutremuru de pamentu. In Sighetulu Marmatiei la 15 l. c. de dóue ori s'a simtitu cutremuru de pamentu. Inse nici o nenorocire nu s'a intemplat.

Dunarea de dóue septemani tine in cea mai mare spaima pe locuitorii din Budapesta, càci este fôrte mare, ma inca totu cresce, si toti se temu de esundare.

O scena infioratória ni se relata din comun'a Petrova din Maramuresiu, prin domnulu preotu localu, Ioanu Culinu. Éta acea impartesire: „In comun'a nóstra Petrova, in Maramuresiu, se petrecù nu de multu o intemplare cumplita. In anulu curinte, la 1 jan. nóptea la 11 óre, se gasi in o casa o familia din cinci membrii, stinsi din viétia. Acésta nefericita familia érá compusa din unu tata de 50 ani, o socia si mama de 30 ani, si trei fice, un'a de 16, alt'a de 13 si cea mai mica de 5 ani. Acestia toti, candu se culcara sér'a, se bucurau de o sanetate deplina. Mórtea loru se escà de acolo, cà s'a aprinsu unu parete alu casei, care apoi mai tardiu incepù sè arda cu flacara. Vecinii, vediendu flacar'a, alergara a potoli; ei strigara, cà cei din casa sè se mantuiésca. Dar insedaru. In casa nu se aretà nici unu semnu de viétia. Deci cei adunati sparsera usi'a casei, si intrandu — li se infatisià unu tablou din cele mai cumplite. In casa ei gasira cinci cadavre. Numai decàtu alergara la mine, cà la preotulu localu, sè mergu si sè ajutoru ceva, déca in dinsii mai este viétia. Pornii indata, érá dóue óre dupa mie-diulu noptii, si sosindu in casa vediui cadavrele zacèndu fara viétia, copil'a cea mai mica imbratisià inca pe tata-seu. Câte am sciutu, tóte le-am incercatu, inse insedaru. Tramisei indata dupa medicu, carele si sosì in timpu scurtu, si constatà, cà tóta famili'a fu nadusita prin carbonicu. Si asià petrecuramu cinci cosciuguri din una casa, cu mare gele, spre odihn'a eterna. Dómne, nu dà astu-felu de intemplari!“

Istori'a unui pughilaru golu. Iosifu K., unu diregatoriu din Buda, cinà cu socia sa in o ospetaria din Pesta. Candu inse voi sè platésca, observà cu ne-

placere, cà si-a uitatu banii a casa, si n'are la sine decàtu pughilarulu golu. Neavendu cu ce plati, elu oferì kellnerului dreptu garantia noulu seu pughilaru. Inse kellnerulu refusà. In persón'a unui „comissionaru“ totusi s'a gasitu mantuitoriulu. Acesta a imprumutatu diregatoriulu sum'a ceruta, primindu cà garantia pughilarulu. Diregatoriulu i spuse locuinti'a, si comissariulu i promise, cà in diu'a urmatória va merge la elu a-i redà pughilarulu si a-si primi banii imprumutati. Inse diregatoriulu insedar asteptà, càci comissionariulu nu mai vini. In una din dile la dlu Iosifu K. se infatisià unu domnu si i puse pe mésa unu pughilaru plinu de bancnote. Elu i spuse, cà l'a cumperatu — firesce golu — de la unu comissionariu. Numai chart'a lui de visita si unu resconto se aflau in elu. Patru numere ale acestuia fure trase la loteria. Deci se rogà de iertare, cà a scosu banii, ceea a facutu numai spre a-i causà o suprinde. I-a si causatu.

Carnevalu

Balu romanescu in Aradu. Junimea romana din Aradu a hotaritu a dà si in anulu acest'a unu balu romanu in sala otelului „Crucea Alba“ din Aradu, in 5/17 februaru a. c. Vinitulu curatu este destinat pentru institutulu teologicu-pedagogicu romanu gr. or. din Aradu. Presiedintele comitetulu arangiatoru e dlu dr. Nicolae Oncu.

Din Brasiovu primimu insciintiarea, cà Reuniunea femeiloru romane de acolo, va arangià unu balu in folosulu copileloru orfane, in sal'a redutei, in sér'a de sambeta 17/29 januarie a. c. In nrulu viitoriu dóra vomu putè raportà despre acestu balu.

Literatura

„**Intemplarile lui Pacala**,“ o istoria vesela in 25 capuri, intocmita astfelu de S. F., si edata de I. C. Hîntiescu, a aparutu in Brasiovu la librarii-editori Frank si Dresnandt. Pretiulu 20 cr.

Teatru.

Cum se tratéza actorii in China. Teatruulu Ostkov din Cantonu avea unu artistu escelinte in persón'a actorului Suncioksieu, la a carui debutare teatrulu totu-de-una érá plinu de lume. Ast'a escità invidi'a directorului de la teatrulu celalaltu, si dinsulu incercà tóte spre a câstigà pentru teatrulu seu pe artistulu placutu. Publiculu teatrului „Ostkov“ in urmarea acesteia intr'atât'a se mania, încàtu la o representatiune mai multi insi detera o navala a supra teatrului, in care acuma debutà artistulu placutu, si gonira pe toti actorii de pe scena, ér pe publicu luscósera afara.

Tribunale.

Justitia ungeréca. Cass'a de pastrare din Cernadulu serbo-nemtiescu a inceputu procesu la tribunalulu din Kikinka, pe bas'a unei politie in valóre de 19 cruceri. Dupa unu procesu lungu, tribunalulu a respinsu cass'a de pastrare cu pretensiunea sa si a condamnat'o la 49 fl. 50 cr., spelele processului.

Lécu in contra betiei. In Cleveland in America, o femeia alu careia barbatu zacea mortu de batu, a taiatu piciorulu lui cu unu firezu. Si éta cur'a a folositu. Barbatulu nu s'a mai imbetatu, cà-ci a dóu'a di a moritu. Ea de siguru va fi condamnata la mórte.

3650 de percente in Sibiiu. Unu ospetariu din Sibiiu, precum cetimu in diuarie, e fôrte generosu

fatia de saraci, si bucurosu le dà imprumutu — cu percente permise de lege. Pentru 50 cr. pe trei dile dinsulu ia numai 15 cr. Astfelu interessulu sumei de 50 cr. pe o di e 5 cr., alu unui florinu pe o di 10 cr.; alu unui florinu pe unu anu (365 dile) 36 fl. 50 cr.; prin urmare interesele unei sute de florini pe unu anu, facu tocmai 3650 fl.

Doue-dieci de mii de franci pentru o carte. La Paris dilele trecute s'a vendutu prin licitatie o carte din secolulu alu cinci-spre-diecele, decorata cu optu-spre-diece gravure. Aceste represinta grupe scóse din istoria biblica. Principele d' Aumale a-cumperat'o.

Feliurite.

Cartea cea mai vechia se afla in Philadelphia in possessiunea calugariloru samaritani, cari o pazescu cu multa bagare de sema. Acésta e unu esemplaru legatu alu testamentului vechiu, care s'a gatitu probabilmente la 241 dupa nasterea lui Cristosu. Foile sunt din „papyrus“ simplu.

Omulu celu mai bogatu in lume acuma este cutare Iohn Mackey in San Francisco. Inainte de doi ani elu lucrá in o baia din Virginia-City pentru patru dolari pe di, ér acuma are unu vinitu anualu de diece milióne de dolari. Elu s'a inavutitu la doue intreprinderi, cari au reesitu fórte bine. Cu tóte aceste dinsulu traiesce fórte modestu si retrasu.

Cate aprindiele (chibrite) trecu in unu anu in Ungaria? La acésta intrebare a voitu sè respunda unu professoru de la universitatea din Budapesta, dr. Konek, si a calculatu, cà pentru acestu scopu se intrebuintéza intr'unu anu 20 de mii de stengeni de lemne. Cine nu crede, numere-le!

Muscele sunt folositorie. Pana acuma considerámu muscele a fi menite pentru a torturá omenimea, a mangi icónele, decoratiunile si chiliele nóstre, a ne conturbá in somnu, a ne instrainá de catra lapte si alte beuturi, si indesiertu ne-amu nisuitu a cunósce folosulu, ce ni-lu aduce musc'a. Chemiculu anglesu, Emerson, a reesitu inse a descoperi acést'a. Elu dovedi, cà muscele, candu si-fréca carpulu si aripele cu piciórele loru, nu facu acést'a pentru ca sè se curetie séu chichésca cumva, ci o facu pentru cà astfelu aduna o multime de animale mici microscopice, cari apoi le consuma cu nasulu lungitu. Emerson a rasu de pe aripele muscei astfelu de insecte, cari apoi se puteau observá prin microscopu. Elu constatá mai departe, cà in aeru necuratu si puturosú se afla si sbóra multime de musce bine hranite si incarcate cu miriade astfelu de insecte, pe candu in localitáti curate si bine aerite sunt pucine musce si slabe. Acolo deci unde se petrece vre-unu procesu de fermentatiune séu putredine, unde se desvólta materiele bolnavicióse, acolo numai decátu se presentéda si dusmanulu acestora si acestu dusmanu este — musc'a, cea pana acuma urgisita si urita de noi.

Suvenirea mortiloru.

Ioanu Dascalu, invetiatoru in comun'a Comlăusiu, (O St. Anna,) comitatulu Aradu, a repausatu la 9:21 ian., in etate de 38 ani, — lasandu o veduva cu siese orfani. Fia-i tierin'a usióra!

Ioanu Bardosi, comerciantu in Tergulu-Muresiului, a repausatu la 8 22 jan., in etate de 55 ani.

Voci din publicu.

Insciintiare. In armarea multeloru mele cunoscentie si legaturi, dar mai alesu din caus'a ardintei mele interessári pentru innaintarea educatiunii — de o parte familii respectabile, de alt'a crescatórie instruite, invetiatoresce si conversatórie s'au adressatu catra mine pentru recomandatiune, respective plasare. De óra-ce sciú, cà publiculu inteligentu, in asemenea casu importantu si delicatu, de multe ori este silitu a se servi de agenturele de plassare, — si astufelu adese ori vine in positiune neplacuta, — eu recomandu serviciulu meu si familieloru afara de cerculu cunoscentieloru mele, spre a li angagiá invetiatoresce bine instruite si diplomate, séu conversatórie inteligente. In legatura cu cele mai de frunte institute de invetiamentu din patria si din strainetate, voiu recomandá numai de acele, despre a carora abilitate sum convinsa, si din interessu materialu nu voiu abusá de increderea nici unei parti. Locuinti'a mea: Budapesta, cerculu VII, strad'a Wesselényi, nr. 1, etagiulu 1. — La recercare personala, séu la dorintia prin scrisóre, voiu servi cu insciintiare precisa.

Constantia Hentaller Batta.

Post'a Redactiunii.

Recitía. Nu mai este ocazionali. De altmintre scii face bune cadentie.

Blasiu. Vomu intrebuintá din ele in „Siedietóra“, pentru care te rugámu sè aduni abonanti!

Buziasiu. Versurile nu se potu publicá. Neavendu platitu inainte nici macaru unu treiluniu, nu scimu. cum ai pututu se astepti fóia. dupa ce amu declarat de multe ori, cà nu o vomu mai tramite nimenui pe asteptare.

Zelan. A sositu. Dar inca n'amu avutu timpu sè-lu cetimu. Dupa cetire indata te vomu insciintiá.

Dnei A. P. Pré bucurosu. Cátu mai curendu, dóra inca in nrulu viitolu.

„Siedietóra“ a aparutu si pentru anulu acest'a. Numerulu de la 1 ianuarie contine aceste: La anulu nou, versu ocazionali de Iosifu Vulcanu; Mesurile cele nóue, explicatiune pentru poporu, de Marcu Emilianu; Tênguirea betivului, doina de Gavrilu Micescu; Strigoifulu, intemplantu de Stefanu Bota; Pecatele cele mai mari, de Ionu Croitoru; Doine populare de la Nasendu, tramise de Silvie Sohorca si S. Fl. Marianu; Vorbe de auru, de Ionu Croiteru; Ghici ghicitórea mea, de C. Ungureanu; Heptu si Basiu, dialogu intre unu satmarijanu si banatianu; Hodoroscu si Troscu, dialogu; Calindarulul lunei. — Rogámu pe dnii preoti, notari si invetiatori, a recomandá fóia acésta poporului. Pretiulu pe unu anu este numai 1 fl. Esemplare complete se afla de vendiare si din anulu trecutulu cu câte 1 fl.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1876. Calea tiereri nr. 59.